

At Udviklingen bestandig gaar bort fra Fæste over til Leje, fremgaar af en Række Udtalelser i de indkomne Svar. Heraf citeres eksempelvis følgende. I den fra Gjerdrup og Lyngbygaard m. fl. Godsers Kontor fremkomne Svarskrivelse siges der bl. a., efter at det er oplyst, at man for at kunne besvare Spørgsmaalene har undersøgt Godsernes Fæste-protokoller tilbage til 1830:

„Mellem 1830 og 1848 er kun indført Fæstebreve til Husmænd og efter 1848 kun Lejekontrakter med Undtagelse af, at der i 1859 er udstedt Fæstebrev paa et Hus under Gjerdrup og i 1876 Fæstebrev paa et Hus under Lyngbygaard. — Jeg maa dog tage i Forvaring lige over for den Mulighed, at der før 1848 er udstedt Lejekontrakter, der ikke ere tilførte Fæsteprotokollerne, idet Forpligtelsen til en saadan Tilførsel jo først stables ved Forordningen af 27de Maj 1848 § 11.“ —

I Svaret fra Døller, Møgelshøj og Stenshallegaard meddeles bl. a.:

„For Forordningen af 27de Maj 1848 traadte i Kraft og endnu en Snes Aar derefter, kendtes Lejehuse aldeles ikke her paa Godserne; men samtlige Huse (derunder saavel jordløse Huse som Huse, hvis Tiliggende var under 1 Td. Hartkorn) vare bortfæstede.“

Fra Skjerve Gods-kontor skrives til Udvalget:

„Det er Coutume her, at Fæstehusene, naar Fæsterne dø eller paa anden Maade fratraede Fæstet, da enten blive folgte eller lejede ud. Intet nyt Fæste gives.“

Fra Nathlausbals Gods-kontor meddeles:

„Siden 1859 er intet Hus givet i Fæste her paa Stamhuset.“

Fra Gjesfinggaard pr. Randers skriver Hr. C. v. Folsach:

„Der bliver for Fremtiden aldrig udfæstet Huse.“

Ejeren af Annebjerggaard i Holbæk Amt, Fr. Holstein, skriver:

„I de sidste 25 Aar er intet Fæstebrev udsiedt“.

Som ovenfor sagt gaa Fæstehuse dog ogsaa i stort Omfang over til at blive Ejendomshuse. Det er f. Eks. flet paa Gjesfinggaard.

Det er klart, at Forordningen af 27de Maj 1848, der tilsigter „en Forbedring i Husmænds og Inderstes Aar“, saa langt fra i denne Henseende har naaet sit Maal, at den tværtimod til Skade for Husmændene har bragt Lejeforholdet i Forgrunden paa Fæsteforholdets Besofning. Dette ændres ikke ved, at man paa enkelte Steder, som paa f. Eks. Nørhøvd, har solgt alle Huse til Ejendomme.

Endnu skal anføres, at der fra Nørager m. fl. Godsers Kontor er modtaget en Skrivelse, der slutter saaledes:

„Som en ganske færegen Form for Leje er der i den allernyeste Tid paa Søbygaard Gods indført en Mellemting af Salg og Leje. Efter at man med Lejeren er enedes om en Pris for Hus og Jord, lejes dette Manden for en aarlig Afgift svarende til 4 pCt. af Salgsprisen, men i øvrigt saaledes, at Lejeren har Ret, men ikke Pligt til naar som helst (f. Eks. ogsaa hvis han fra Ejeren Side skulde blive opsiget) at kunne købe Huset til Selvejendom for den aftalte Sum. — Da Generaldirektoratet for Skattevæsenet har erkendt, at den saaledes betingede Forføbsret ikke kræver Brug af det dyre Overdragelsesstempel, er Indgaaelsen af en saadan Kontrakt ikke forbunden med særlige Udgifter for Lejeren, der derved gives alle Chancerne og ingen Risiko. Forholdet kan derfor i sine Tilfælde være at anbefale til Efterligning.“

p. H. S.

Bønløkke,  
Formand.